

Vrienden van het **AIRBORNE** MUSEUM

Utrechtseweg 232
6862 AZ Oosterbeek
Tel. museum (026) 333 77 10
Tel. penningm. (026) 333 64 76

ISSN 1383-3413

Nieuwsbrief No. 91, augustus 2003

Redactie:
Drs. R.P.G.A. Voskuil
C. van Roekel
G.H. Maassen jr. (026) 334 01 42

Mr. Jan ter Horst overleden

Op 1 augustus jl. overleed in Oosterbeek op 98-jarige leeftijd Mr. Jan ter Horst. De heer Ter Horst, die jarenlang een advocatenpraktijk in Arnhem had, was een bekende persoonlijkheid die veel voor het sociale, culturele en politieke leven in de regio en ook daarbuiten heeft betekend.

Jan ter Horst en generaal Urquhart tijdens de eerste Airborne Herdenking in september 1945.
(foto: collectie R. Voskuil.)

In 1941 kwam de familie Ter Horst in Oosterbeek wonen, en vestigde zich in de voormalige hervormde pastorie, naast de Oude Kerk in het Benedendorp. Toen op 17 september 1944 de Britse luchtlandingen plaatsvonden, was de heer Ter Horst niet in Oosterbeek, en door de felle gevechten in het dorp kon hij zijn huis niet bereiken. Dat was inmiddels in gebruik genomen als 'Regimental Aid Post'. Grote aantallen gewonden werden er opgevangen en behandeld. Mevrouw Kate ter Horst, die ook nog de zorg had voor haar kinderen, deed in die dagen wat zij kon om voor de gewonden het leed enigszins te verzachten. Na het einde van de slag moest mevrouw Ter Horst met de kinderen het dorp verlaten, en werd Jan ter Horst weer met zijn gezin verenigd.

Direct na de oorlog werd de heer Ter Horst benoemd tot waarnemend burgemeester van de gemeente Renkum, een functie die hij tot in 1946 vervulde. Omdat het gemeentehuis op het landgoed Bato'swijk was verwoest, werd tijdelijk onderdak gevonden in Hotel de Bilderberg.

Op een dag in september 1945 hoorde Jan ter Horst dat generaal Urquhart (een jaar eerder commandant van de geallieerde luchtlandingsdivisie) met een aantal officieren op een informeel bezoek was in Oosterbeek. Zij bezochten op dat moment de nog in aanleg zijnde Airborne Begraafplaats. Jan ter Horst stapte op zijn fiets, en toen hij de auto's met de Britse officieren de Stationsweg op zag rijden, zette hij zijn rijwiel dwars over de weg om de stoet te stoppen. Generaal Urquhart stapte uit, en er ontstond zich een gesprek, waarin de heer Ter Horst in de eerste plaats duidelijk maakte dat de Britten, ondanks de verloren slag, van harte welkom waren, iets waar de generaal duidelijk aan had getwijfeld.

In de videodocumentaire 'Blijvend in Herinnering', die in 1989 door Bal Video Producties in Oosterbeek werd vervaardigd, vertellen zowel de heer Ter Horst als generaal Urquhart uitgebreid over hun eerste ontmoeting.

Die ontmoeting resulteerde ook in een gezamenlijk plan voor een herdenkingsdienst op de militaire begraafplaats. Daarmee werden ze eigenlijk de grondleggers van de jaarlijkse Airborne herdenking. De onderspronkelijke Orde van Dienst, die toen werd vastgesteld, wordt tot op de dag van vandaag nog in vrijwel ongewijzigde vorm gebruikt.

In de na-oorlogse jaren zat de heer Ter Horst lange tijd in de Renkumse gemeenteraad (namens de PvdA) en drukte hij o.a. zijn stempel op de wederopbouw van de dorpen.

Op 21 februari 1992 verloor hij zijn geliefde echtgenote Kate bij een ernstig auto-ongeluk. Jan zelf raakte zwaar gewond, maar herstelde na een lange periode van revalidatie.

Jan ter Horst was een vriendelijke en hartelijke man met een grote belangstelling voor alle vormen van cultuur, maar vooral ook voor zijn medemens. Hij vond het heerlijk om met anderen over allerlei onderwerpen van gedachten te wisselen, het liefst in zijn grote en gezellige studeerkamer met uitzicht op de

tuin en de uiterwaarden van de Rijn.

Op 5 augustus werd tijdens een indrukwekkende herdenkingsbijeenkomst in de Oude Kerk in Oosterbeek afscheid van hem genomen.

(Robert Voskuil)

In Memoriam Pater Dijker

Een andere man die een belangrijke stempel heeft gedrukt op de jaarlijkse terugkerende herdenkingsdienst op de Airborne Begraafplaats, pater Reinold Dijker, overleed op 30 juli jl. in Nijmegen op 88-jarige leeftijd.

Tijdens de Slag om Arnhem was pater Dijker in Oosterbeek. Vanaf 19 september 1944 hielp hij onder andere in het grote noodhospitaal dat was gevestigd in Hotel de Tafelberg.

In september 1945 was het pater Dijker die waarnemend burgemeester Jan ter Horst voorstelde om tijdens de herdenking van de Slag om Arnhem kinderen bloemen te laten leggen op de toen nog zo kale graven op de Airborne Begraafplaats. En zo geschiedde. Kinderen plukten bloemen uit hun tuin, en legden die tijdens de eerste herdenkingsdienst op 25 september op de graven. Dat is, zoals iedereen weet, een traditie geworden. Ieder jaar leggen kinderen bloemen op de graven, en voor de Britse en Poolse veteranen is dat het ontroerende hoogtepunt van de herdenkingen. Ook dit verhaal is uitgebreid vastgelegd in de hierboven genoemde documentaire 'Blijvend in Herinnering'.

Pater Dijker tijdens de opnamen van de film 'Theirs is the Glory' in Hotel De Tafelberg in augustus/september 1945. (foto: collectie R. Voskuil)

Toen in augustus 1945 een ploeg van de Britse Rank-filmmaatschappij in Oosterbeek neerstreek om daar opnamen te maken voor de film 'Theirs is the Glory', werd pater Dijker gevraagd om mee te doen aan deze reconstructie van de Slag om Arnhem. Na enige aarzeling stemde hij toe, en zo zien we in de film een nog jonge pater Dijker die de mis opdraagt in de keuken van Hotel de Tafelberg.

Later vertrok hij naar Indonesië, waar hij meer dan 25 jaar missionaris was. Nadat hij was teruggekeerd in Nederland vestigde hij zich in Nijmegen, en bijna ieder jaar was deze aimabele geestelijke weer present bij de dienst op de Begraafplaats.

Op 2 augustus werd pater Dijker begraven op het kerkhof van de Heilig Landstichting bij Nijmegen. (Robert Voskuil)

Rectificatie

In het 'In Memoriam' dat we in het vorige nummer van de Nieuwsbrief plaatsten, stond helaas een storende typfout. De achternaam van de daarin genoemde overledene is Röell, en niet Roëll. Onze excuses hiervoor.

Excursie naar Hamminkeln op 4 oktober a.s.

Zoals wij reeds eerder aankondigden, organiseert onze Vereniging op zaterdag 4 oktober a.s. een excursie naar het gebied rond Hamminkeln in Duitsland, waar op 24 maart 1945 de laatste grote geallieerde luchtlandingsoperatie uit de Tweede Wereldoorlog plaatsvond.

Het programma voor die dag ziet er als volgt uit:
09.00 uur: Vertrek van de bus van de parkeerplaats bij de Goede Herderkerk in Oosterbeek, op de hoek van de J.J. Talsmalaan en de Utrechtseweg.

10.15 uur: Aankomst in Hamminkeln.

10.30-13.00 uur: Battlefield tour langs een aantal plaatsen die een belangrijke rol speelden tijdens en na de landingen.

13.00-14.00 uur: LUNCH.

14.00-16.30 uur: Vervolg van de battlefield tour. Hierbij zullen we het voetspoor volgen van de bekende Amerikaanse oorlogsfotograaf Robert Capa, die een indrukwekkende serie foto's maakte van de landingen van de parachutisten van de 17th US Airborne Divisie, en de daarop volgende gevechten.

De kosten voor deelname aan deze battlefield tour bedragen € 25 per persoon. Hiervoor krijgt u de bus-tocht, de lunch en de excursiegids. Het bedrag kan worden overgemaakt op postgironummer 4403641 van de Vereniging Vrienden van het Airborne Museum, onder vermelding van 'Excursie Hamminkeln'. Dit geld moet uiterlijk 27 september a.s. binnen zijn. Inschrijvingen worden behandeld in volgorde van binnenkomst. Er zijn maximaal 48 plaatsen beschikbaar. Bij overtekening krijgt u bericht als u NIET mee kunt.

Themamiddag op 22 november

Op zaterdag 22 november a.s. organiseert onze vereniging een themamiddag in de Concertzaal in Oosterbeek.

Het programma ziet er als volgt uit:

13.30-14.00 uur: Ontvangst van de leden.

14.00-15.00 uur: Lezing van de heer W. Boersma, directeur van het Airborne Museum, over de radio-verbindingen tijdens de Slag om Arnhem.

15.00-15.45 uur: PAUZE.

15.45-17.00 uur: Vervolg van de lezing door de heer Boersma, en, indien de tijd dit toelaat, de vertoning van een documentaire.

Aanwinst

Jaap Korsloot en Wybo Boersma hebben juli jl. de 'Airborne Day' in het Yorkshire Air Museum in Elvington bezocht met een public relations- en verkoopstand van het Airborne Museum. Van het Air Museum heeft ons museum een aantal bijzondere voorwerpen gekregen. Het meest interessante is een mouwembleem van het 'General Headquarters Liaison Regiment' ('Phantom'), een witte P op een zwart veld. Het Airborne Museum had in het verleden al eens een dergelijk, zeer zeldzaam, embleem aangekocht. Beide emblemen zijn nu op het uniform gezet van een soldaat in het diorama van de verbindingdienst in 'Hartenstein'.

Phantom was een kleine eenheid die tot taak had meldingen over het verloop van de strijd rechtstreeks door te geven aan het hoofdkwartier van veldmaarschalk Montgomery. Tijdens de Slag om Arnhem was hun radioverbinding, samen met die van de Public Relations Unit, de enige die goed contact hield met de buitenwereld. De reden dat de militairen van deze eenheid geen Pegasus-embleem op hun mouw droegen, was dat zij geen deel uitmaakten van de 1e Britse Airborne Divisie.

Verslag van het 'Engelse weekend'

Op vrijdagmiddag 20 juni 2003 verzamelden we bij restaurant Schoonoord, en bekeken we de posities van 10th Battalion, the Parachute Regiment. Vervolgens gingen we naar de Airborne Begraafplaats en het Air Despatch monument. Bij de Dreijensweg werd de opmarsroute van 156 Battalion, the Parachute Regiment, besproken, en de ligging van de Duitse verdedigingslinie.

De volgende dag gingen we vanaf Hartenstein naar DZ 'Y', en vervolgens naar Wolfheze, waar een bezoek werd gebracht aan het complex van het Psychiatrisch Ziekenhuis, en aan de begraafplaats, waar de slachtoffers van het geallieerde bombardement van 17 september 1944 liggen. De meesten van ons waren daar nog nooit geweest. Na een uitsteken-de lunch in Hotel West End wandelden we over het terrein van het Nationaal Sportcentrum Papendal naar LZ 'L', en werd uitleg gegeven over de landingen en de gevechten bij de Johannahoeve, en de rol van

7th Battalion, the King's Own Scottish Borderers. De rest van de middag werd aandacht besteed aan de hinderlaag waarin de verkenning-jeeps van het Reconnaissance Squadron terechtkwamen, de tunnel in de spoordijk, Captain Lionel Queripel (The Royal Sussex Regiment; toegevoegd aan 10th Battalion) die postuum een Victoria Cross kreeg, en aan 'Hackett's Hollow' (de grote kuil waarin Brigadier John Hackett en een aanzienlijk aantal mannen van zijn 4th Parachute Brigade een tijd vertoefden).

Zondag 22 juni stapten we bij Hartenstein in leger-voertuigen uit de Tweede Wereldoorlog. De eerste stop was op LZ 'S', en bij de plaats waar de Dakota van Flight Lieutenant David Lord was neergekomen. Daarna ging de rit via LZ 'Z', DZ 'X', en het monument in Heelsum naar de Westerbouwing, waar onze gastheren zorgden voor een picknick lunch. Daarna reden we langs het Drielse Veer naar de Oude Kerk. Na deze stop ging de colonne verder naar de Arnhem, waar we over de Rijnbrug reden, en via de dijk in Driel arriveerden. Na dit laatste excursiepunt reden we terug naar Oosterbeek.

Tijdens het 'Engelse weekend' werden de deelnemers op zondag 22 juni 2003 rond gereden in originele voertuigen uit de Tweede Wereldoorlog.

(foto: Eugène Wijnhoud)

Afgezien van het feit dat we al de bovengenoemde plaatsen konden bezoeken, waren we bovendien permanent vergezeld door onze Nederlandse gastheren, die onze vragen beantwoordden, en ons over de verschillende excursiepunten vertelden. We zagen plaatsen voor het eerst of vanuit een andere hoek of een ander perspectief, vooral wanneer gesloten hekken speciaal voor ons werden geopend! We vonden zelfs de resten van oude schuttersputten. De enige teleurstelling, die overigens niets te maken had met de excursie, was het zien van de deplorabele toestand waarin De Tafelberg zich nog steeds bevond.

Het is nauwelijks mogelijk om onze gastheren voldoende te bedanken voor de tijd en de moeite die zij zich getroostten om zo'n fantastisch weekend te organiseren, met informatiepakketten, lunches, een receptie in het Airborne Museum, en met oude legervoertuigen. We ontvingen zelfs een stuk origineel Pools parachutekoord, dat onlangs was gevonden bij Driel. Bij de Nederlandse begeleiders bevonden zich o.a. de voorzitter van de vereniging, Ben Kolster, de vice-

voorzitter Eugène Wijnhoud, en de vice-voorzitter van de Stichting Airborne Museum, Aad Groeneweg. Al met al was het een fantastische excursie, goed georganiseerd en uitstekend geleid. Het was een genoegen om er aan deel te nemen. Ik hoop er de volgende keer weer bij te zijn, en ik kan deelname aan ieder lid uit het Verenigd Koninkrijk aanbevelen.
(Richard Graham, Guildford)

Nieuws van Niall

Graag wil ik hierbij alle leden uit het Verenigd Koninkrijk bedanken die een bijdrage leverden aan onze tocht over de slagvelden, afgelopen juni. Ik heb mijzelf zeer goed vermaakt, zelfs als dingen niet altijd volgens plan verliepen. Maar het weer was uitstekend, en het was een leuke groep. Ik heb al weer verschillende suggesties ontvangen voor 2005, en ik begin binnenkort serieus met het voorbereiden van het programma. Ik weet dat het wat vroeg lijkt, maar als iemand vragen heeft over de battlefield tour in 2005, laat hij of zij dan contact met mij opnemen.
(Niall Cherry)

'Arnhem, Operation Market Garden, September 1944'

Op het eerste gezicht lijkt dit boek, dat werd geschreven door Lloyd Clark, wel interessant. Vooral de foto's, zowel die uit de oorlog als degenen die recent zijn genomen, zijn goed.

Dit is echter het enige dat ik van het boek kan aanbevelen. De titel is een beetje vreemd omdat Lloyd Clark de gevechten behandelt in de gehele corridor van Market Garden en niet alleen (zoals de titel lijkt te suggereren) de strijd bij Arnhem en Oosterbeek. Voor de wat serieuze onderzoeker van de slag bevat het boek geen nieuwe informatie. Wel komen er volgens mij verschillende nogal ongelukkige fouten en tegenspraken in voor. Enkele voorbeelden. Op de ene pagina staat 'As a result Urquhart decided to take just six infantry battalions on the 17th, while his field artillery were to arrive on the 18th'. Een paar pagina's verder staat 'also arriving on 17 September, ...two-thirds of his 75mm field artillery'. Clark schrijft ook dat op 24 september een ontmoeting plaatsvond in het St. Elisabeths Gasthuis tussen Colonel Warrack ('Assistant Director of Medical Services') en Generaal Bittrich, commandant van het II SS Panzer Korps. Dit verschilt met Warracks eigen verslag, dat hij in Apeldoorn schreef direct na de slag, waarin hij verklaart dat deze ontmoeting plaats vond op Bittrichs hoofdkwartier.

Ook op sommige kaarten staan fouten, zoals op die van de Britse perimeter bij de Arnhemse Rijnbrug, waarop de verdedigingsposities bij de Van Limburg Stirum School ontbreken. Verderop in het boek wordt dit gebouw de 'van Lunburgstirum school' genoemd. Ik was ook bezorgd om te zien dat Clark verklaart dat 3910 man uit de perimeter werden geëvacueerd gedurende operatie 'Berlin'. Dit getal is het hoogste dat ik ooit heb gezien. De meeste verslagen noemen ongeveer 2400 man, en het officiële getal is 2398.

Voor iemand die 'Senior Lecturer' is bij het 'Department of War Studies at the Royal Military Academy Sandhurst, where he specialises in the history of airborne warfare', had ik iets beters verwacht. Het beste dat gezegd kan worden is misschien dat het voor iemand die nog niet veel van de slag weet, een goed overzicht geeft van 'Market Garden'.

'Arnhem Operation Market Garden, September 1944', door Lloyd Clark, kwam uit bij Sutton Publishing Limited, ISBN 0-7509-2835-2. De prijs bedraagt in Groot-Brittannië £ 25, en bij het Airborne Museum in Oosterbeek € 42,
(Niall Cherry)

Informatiebord op de Ginkelse Heide

Door de VVV uit Ede is in opdracht van de gemeente (Ede) en met steun van het Airborne Museum een informatiebord geplaatst bij het monument op de Ginkelse Heide, waar op 18 september 1944 de 4e Parachutisten Brigade afsprong.

Dit bord geeft in het Nederlands en in het Engels een korte beschrijving van de gebeurtenissen die op 17 en 18 september 1944 in dit gebied plaatsvonden. Voor meer informatie wordt op het bord verwezen naar het Airborne Museum en de museum website. Vooral in de zomermaanden komen veel toeristen naar het monument en naar de nabij gelegen schaapskooi. Het bord geeft dus een goede gratis reclame voor het Airborne Museum.

Tijdens de excursie op 29 maart jl., die was gewijd aan de posities van het Light Regiment Royal Artillery bij de Oude Kerk in Oosterbeek, was een 75mm kanon opgesteld op een van de oorspronkelijke locaties in de uiterwaarden achter de kerk.

(foto: Bob Gerritsen)